

Spis treści

Wstęp	23
0.1. Charakterystyka przedmiotu rozprawy	23
0.1.1. Termin „Unia Europejska”	24
0.1.2. Termin „struktury polityczne”	26
0.1.3. Termin „partycypacja kobiet”	27
0.1.4. Termin „zwiększanie partycypacji”	28
0.1.5. Termin „instytucjonalne mechanizmy”	29
0.1.5.1. Termin „mechanizm” w ujęciu przedmiotowym i podmiotowym	29
0.1.5.2. Termin „mechanizm” w ujęciu wąskim i szerokim	33
0.1.5.3. Łączne stosowanie – „mechanizmy instytucjonalne”	35
0.2. Cele i hipotezy badawcze	36
0.2.1. Cele badawcze	36
0.2.2. Hipotezy badawcze	38
0.3. Przesłanki podjęcia tematu	39
0.3.1. Ranga poruszanej problematyki jako przesłanka podjęcia tematu	39
0.3.1.1. Dlaczego należy uwzględnić płeć w badaniach zachowań politycznych?	39
0.3.1.2. Dlaczego należy badać mechanizmy zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych?	40
0.3.1.3. Dlaczego należy badać mechanizmy zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych w krajach UE?	41
0.3.2. Stan dotychczasowych badań jako przesłanka podjęcia tematu	42
0.4. Uwagi metodologiczne	45
0.4.1. Metody badawcze	45
0.4.2. Warsztat badawczy	46
0.4.2.1. Rodzaje wykorzystywanych materiałów źródłowych	46
0.4.2.2. Kwestia wykorzystywania źródeł internetowych	48
0.5. Konstrukcja pracy	50
0.5.1. Podział na rozdziały i uzasadnienie kolejności poruszanych zagadnień	50
0.5.2. Struktura rozdziałów	54
ROZDZIAŁ 1	
Ilościowy udział kobiet w strukturach politycznych państw Unii Europejskiej	56
1.1. Wstęp	56
1.1.1. Przedmiot rozważań rozdziału pierwszego	56
1.1.2. Trudności związane z ilościową analizą udziału kobiet w strukturach politycznych	57

1.2. Poziom udziału kobiet w strukturach politycznych państw UE	61
1.2.1. Udział kobiet we władzach wykonawczych państw UE	63
1.2.1.1. Procentowy udział kobiet wśród monarchów i prezydentów	65
1.2.1.2. Udział kobiet wśród członków rządów centralnych	67
1.2.1.2.1. Procentowy udział kobiet wśród osób stojących na czele rządów centralnych	67
1.2.1.2.2. Procentowy udział kobiet wśród członków rządów centralnych	69
1.2.1.2.3. Resorty obejmowane przez kobiety w rządach centralnych	72
1.2.1.3. Udział kobiet wśród pracowników służby cywilnej	73
1.2.1.4. Udział kobiet w służbie dyplomatycznej	76
1.2.2. Udział kobiet we władzach ustawodawczych państw UE	78
1.2.2.1. Charakterystyka procentowego udziału kobiet w parlamentach krajowych na świecie	79
1.2.2.2. Udział kobiet wśród parlamentarzystów w państwach UE	80
1.2.2.3. Udział kobiet w gremiach kierowniczych parlamentów krajowych	84
1.2.2.4. Charakterystyka udziału kobiet w komisjach parlamentarnych ze względu na obszar tematyczny	86
1.2.3. Udział kobiet we władzach lokalnych i regionalnych państw UE	86
1.2.3.1. Udział kobiet w organach władzy szczebla lokalnego	88
1.2.3.2. Udział kobiet w organach władzy szczebla regionalnego	90
1.2.4. Udział kobiet w ugrupowaniach politycznych państw UE	92
1.2.4.1. Procentowy udział kobiet wśród przywódców ugrupowań politycznych	93
1.2.4.2. Procentowy udział kobiet wśród członków ugrupowań politycznych	94
1.2.4.3. Specyfika udziału kobiet w ugrupowaniach politycznych	95
1.2.5. Udział kobiet w strukturach organizacyjnych Unii Europejskiej	97
1.2.5.1. Udział kobiet w Radzie Europejskiej i Radzie Unii	97
1.2.5.2. Udział kobiet w Komisji Europejskiej	97
1.2.5.2.1. Procentowy udział kobiet wśród przewodniczących Komisji Europejskiej	98
1.2.5.2.2. Procentowy udział kobiet wśród komisarzy Komisji Europejskiej	98
1.2.5.2.3. Procentowy udział kobiet wśród członków komitetów i grup eksperckich Komisji Europejskiej	99
1.2.5.3. Udział kobiet w Parlamencie Europejskim	100
1.2.5.3.1. Procentowy udział kobiet wśród eurodeputowanych	100
1.2.5.3.2. Procentowy udział kobiet wśród przewodniczących Parlamentu Europejskiego	102
1.2.5.3.3. Procentowy udział kobiet w komisjach Parlamentu Europejskiego	105
1.2.5.4. Udział kobiet w strukturach administracyjnych Unii Europejskiej	105
1.2.6. Udział kobiet w innych strukturach politycznych państw UE	106
1.3. Wskaźniki poziomu (nie)równości kobiet i mężczyzn w życiu społecznym i politycznym	107
1.3.1. Uwagi dotyczące wskaźników poziomu (nie)równości kobiet i mężczyzn w życiu społecznym i politycznym	107
1.3.2. Ranking państw UE według wybranych wskaźników	110
1.3.2.1. Ranking państw UE według wskaźnika GEM	112
1.3.2.2. Ranking państw UE według wskaźnika GDI	112

1.3.2.3. Ranking państw UE według wskaźnika SIGE	114
1.3.2.4. Ranking państw UE ze względu na typ nierówności płci	114
1.4. Podsumowanie	115
1.4.1. Specyfika udziału kobiet w strukturach politycznych państw UE	116
1.4.1.1. Zróżnicowanie ilościowego udziału kobiet i mężczyzn w strukturach politycznych	116
1.4.1.2. Zróżnicowanie ilościowego udziału kobiet w strukturach politycznych w poszczególnych krajach	118
1.4.1.3. Zróżnicowanie ilościowego udziału kobiet w poszczególnych strukturach politycznych	119
1.4.1.4. Zróżnicowanie ilościowego udziału kobiet w strukturach politycznych w zależności od szerebła stanowiska	119
1.4.1.5. Zróżnicowanie ilościowego udziału kobiet w strukturach politycznych w zależności od obszaru kompetencji	120
1.4.1.6. Zróżnicowanie ilościowego udziału kobiet w strukturach politycznych w zależności od typu dominujących ugrupowań	121
1.4.2. Charakterystyka zmiany ilościowego udziału kobiet w strukturach politycznych na przestrzeni lat	121
1.4.2.1. Kwestia udziału kobiet w polityce przed przełomem lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych	122
1.4.2.2. Wpływ poszerzenia UE z 2004 roku na średni ilościowy udział kobiet w krajach członkowskich	124

ROZDZIAŁ 2

Przyczyny niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych

w państwach Unii Europejskiej	126
2.1. Wstęp	126
2.1.1. Przedmiot rozważań rozdziału drugiego	126
2.1.2. Trudności związane z analizą przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych	127
2.2. Kryteria podziału przyczyn wpływających na niedoreprezentowanie kobiet w strukturach politycznych	129
2.2.1. Podział przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych w oparciu o dotychczasowe badania	129
2.2.1.1. Strukturalne (społeczne) przyczyny niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych	130
2.2.1.2. Instytucjonalne przyczyny niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych	131
2.2.1.3. Kulturowe przyczyny niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych	132
2.2.2. Podział przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych w oparciu o tzw. zintegrowany model wyjaśniania	133
2.2.2.1. Kryterium przedmiotowe	134
2.2.2.1.1. Sfera polityki a sfera życia zawodowego	135
2.2.2.1.2. Sfera polityki a sfera prywatna (rodzinna, domowa)	136
2.2.2.2. Kryterium podmiotowe	136

2.2.2.3. Kryterium genetyczne	137
2.2.2.4. Schemat zintegrowanego modelu wyjaśniania	138
2.3. Charakterystyka przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych w oparciu o zintegrowany model wyjaśniania	139
2.3.1. Eksplanans pierwotny: przedmiotowe i podmiotowe kryterium podziału przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych	139
2.3.1.1. Bezpośrednie przyczyny dominacji mężczyzn w strukturach politycznych	140
2.3.1.1.1. Przyczyny bezpośrednie wewnętrzne: kwestia poziomu aspiracji politycznych kobiet i ich potencjału politycznego	140
2.3.1.1.1.1. Czy kobiety posiadają porównywalny z mężczyznami poziom aspiracji politycznych i potencjał polityczny?	141
2.3.1.1.1.1.1. Płeć a poziom aspiracji politycznych	141
2.3.1.1.1.1.2. Płeć a potencjał niezbędny do ubiegania się o stanowiska w strukturach politycznych	143
2.3.1.1.1.2. Wpływ poziomu aspiracji politycznych kobiet i ich potencjału na nierówność udziału w strukturach politycznych	146
2.3.1.1.2. Przyczyny bezpośrednie zewnętrzne: kwestia równości kobiet i mężczyzn w trakcie kariery politycznej	149
2.3.1.1.2.1. Czy kobiety chcące brać aktywny udział w życiu politycznym mają takie same szanse ubiegania się o stanowiska polityczne jak mężczyźni?	150
2.3.1.1.2.1.1. Płeć a proces selekcji kandydatów na poziomie ugrupowań politycznych	150
2.3.1.1.2.1.1.1. Modele procesu selekcji kandydatów i ich wpływ na pozycje kobiet	150
2.3.1.1.2.1.1.2. Płeć a pożądane cechy kandydatów	152
2.3.1.1.2.1.1.3. Płeć a rozmieszczenie na listach wyborczych	153
2.3.1.1.2.1.2. Płeć a wybory	156
2.3.1.1.2.1.2.1. Płeć a poziom poparcia wyborców	156
2.3.1.1.2.1.2. Płeć a system wyborczy	158
2.3.1.1.2.2. Wpływ procesu selekcji kandydatów i wyboru na nierówność udziału w strukturach politycznych	161
2.3.1.2. Pośrednie przyczyny dominacji mężczyzn w strukturach politycznych	162
2.3.1.2.1. Przyczyny pośrednie wewnętrzne: pozycja kobiet w pozapolitycznych sferach życia społecznego	162
2.3.1.2.1.1. Czy kobiety posiadają porównywalną z mężczyznami pozycję w pozapolitycznych sferach życia społecznego?	162
2.3.1.2.1.1.1. Sfera polityki a sfera zawodowa	162
2.3.1.2.1.1.1.1. Aktywność zawodowa jako wyznacznik pozycji zawodowej kobiet	162
2.3.1.2.1.1.1. Bezrobocie jako wyznacznik pozycji zawodowej kobiet	165
2.3.1.2.1.1.1.3. Segregacja zawodowa jako wyznacznik pozycji zawodowej kobiet	167
2.3.1.2.1.1.2. Sfera polityki a sfera rodzinna	170

2.3.1.2.1.1.2.1. Pozycja kobiet w rodzinie	170
2.3.1.2.1.1.2. Kwestia „pracy na dwa etaty”	172
2.3.1.2.1.2. Wpływ pozycji kobiet w pozapolitycznych sferach życia społecznego na nierówność udziału w strukturach politycznych	174
2.3.1.2.2. Przyczyny pośrednie zewnętrzne: przypisywane kobietom role społeczne	177
2.3.1.2.2.1. Czy role społeczne przypisywane kobietom i mężczyznom są podobne?	177
2.3.1.2.2.1.1. Podział na sferę publiczną (męską) i prywatną (żeńską) jako podstawa dyskryminacji kobiet w życiu politycznym	177
2.3.1.2.2.1.2. Badania dotyczące postrzegania ról płciowych w państwach UE	178
2.3.1.2.2.1.3. Wpływ czynnika religijnego na pozycję kobiet w społeczeństwie i życiu politycznym	180
2.3.1.2.2.1.4. Wpływ czynnika ideologicznego na pozycję kobiet w społeczeństwie i życiu politycznym	181
2.3.1.2.2.2. Wpływ postrzegania ról płciowych na nierówność udziału w strukturach politycznych	185
2.3.2. Eksplanans wtórny: genetyczne kryterium podziału przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych	188
2.3.2.1. Kobiety i mężczyźni: różnice czy podobieństwa?	188
2.3.2.1.1. Definicja terminu gender	190
2.3.2.1.2. Konsekwencje rozróżnienia „płeć biologiczna” – „płeć kulturowa”	191
2.3.2.2. Koncepcje postrzegania przyczyn zróżnicowania ról społecznych kobiet i mężczyzn	192
2.3.2.2.1. Czynniki pierwotne: „natura” – biologiczna koncepcja płci kulturowej	192
2.3.2.2.1.1. Geneza	192
2.3.2.2.1.2. Założenia	193
2.3.2.2.1.3. Argumenty	195
2.3.2.2.2. Czynniki wtórne: „kultura” – socjalizacyjna koncepcja płci kulturowej	195
2.3.2.2.1. Geneza	195
2.3.2.2.2.2. Założenia	196
2.3.2.2.2.3. Argumenty	197
2.3.2.2.3. „Natura” i „kultura” – biologiczno-socjalizacyjna koncepcja płci kulturowej	199
2.3.2.2.3.1. Geneza	199
2.3.2.2.3.2. Założenia	199
2.3.2.2.3.3. Argumenty	200
2.4. Podsumowanie	201
2.4.1. Eksplanans pierwotny – główne obszary przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych	202
2.4.2. Eksplanans wtórny – ostateczne przyczyny niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych	203

ROZDZIAŁ 3

Przesłanki działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych

Przesłanki działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	208
3.1. Wstęp	208
3.1.1. Przedmiot rozważań rozdziału trzeciego	209
3.1.2. Trudności związane z analizą przesłanek na rzecz zwiększania ilościowego udziału kobiet w strukturach politycznych	210
3.2. Prawne przesłanki działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	211
3.2.1. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w prawie międzynarodowym	211
3.2.1.1. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w dokumentach ONZ	215
3.2.1.1.1. Instrumenty ochrony praw politycznych kobiet	216
3.2.1.1.1.1. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka	216
3.2.1.1.1.2. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych	217
3.2.1.1.1.3. Konwencja o prawach politycznych kobiet	217
3.2.1.1.1.4. Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet	217
3.2.1.1.2. Miękkie instrumenty ochrony politycznych praw kobiet	219
3.2.1.1.2.1. Deklaracja wiedeńska i Program działania – Wiedeń’93	220
3.2.1.1.2.2. Program działania – Kair’94	220
3.2.1.1.2.3. Deklaracja pekińska i Platforma działania – Pekin’95	221
3.2.1.2. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w dokumentach Rady Europy	222
3.2.1.2.1. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w dokumentach o charakterze traktatowym	222
3.2.1.2.2. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w dokumentach nieposiadających charakteru traktatowego	223
3.2.1.3. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w dokumentach KBWE/OBWE	226
3.2.1.4. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w dokumentach UE	229
3.2.1.4.1. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w dokumentach podstawowych	229
3.2.1.4.1.1. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn przed Traktatem z Amsderdamu	229
3.2.1.4.1.2. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w Traktacie z Amsterdamu	231
3.2.1.4.1.3. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn po Traktacie z Nicei	233
3.2.1.4.2. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej i w Traktacie ustanawiającym Konstytucję dla Europy	233
3.2.1.4.2.1. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej	233
3.2.1.4.2.2. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w Traktacie ustanawiającym Konstytucję dla Europy	234

3.2.1.4.3. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w innych dokumentach UE	236
3.2.2. Równouprawnienie polityczne kobiet i mężczyzn w prawie państw członkowskich Unii Europejskiej	237
3.2.2.1. Różnice w systemach prawa w państwach UE	238
3.2.2.2. Analiza ilościowa konstytucji państw UE w zakresie równouprawnienia politycznego kobiet i mężczyzn	238
3.2.2.3. Analiza jakościowa konstytucji państw UE w zakresie równouprawnienia politycznego kobiet i mężczyzn	241
3.3. Intelktualne przesłanki działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	244
3.3.1. Źródła intelektualnych przesłanek działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	244
3.3.1.1. Myśl społeczno-polityczna jako źródło przesłanek działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	245
3.3.1.2. Feminizm jako źródło przesłanek działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	246
3.3.2. Klasyfikacja intelektualnych przesłanek działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	248
3.3.2.1.1. Argument równości i sprawiedliwości jako przesłanka działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	249
3.3.2.1.1.1. Co oznacza termin równość w kontekście udziału kobiet i mężczyzn w strukturach politycznych?	250
3.3.2.1.1.1.1. Dwa aspekty równości	250
3.3.2.1.1.1.2. Równość a identyczność	251
3.3.2.1.1.2. Co oznacza termin sprawiedliwość w kontekście udziału kobiet i mężczyzn w strukturach politycznych?	252
3.3.2.1.1.3. Czy nierówny udział kobiet i mężczyzn w strukturach politycznych jest niesprawiedliwy?	253
3.3.2.1.1.3.1. Kwestia dyskryminacji kobiet w życiu politycznym	253
3.3.2.1.1.3.2. Kwestia niedoreprezentowania kobiet w życiu politycznym	254
3.3.2.1.4. Kwestia równego i sprawiedliwego udziału kobiet w strukturach politycznych	254
3.3.2.1.2. Argument solidarności jako przesłanka działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	256
3.3.2.1.3. Zwiększanie udziału kobiet w strukturach politycznych jako wymóg demokracji	257
3.3.2.2. Pragmatyczne przesłanki działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	258
3.3.2.2.1. Argument reprezentacji interesów jako przesłanka działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	258
3.3.2.2.2. Argument odmienność doświadczeń jako przesłanka działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	259
3.3.2.2.3. Argument korzyści płynących z kobiecej perspektywy postrzegania świata jako przesłanka działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	260

3.3.2.2.4. Argument wykorzystania potencjału kobiet jako przesłanka działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	263
3.3.2.2.5. Argument korzyści wynikających z większego udziału kobiet w strukturach politycznych jako przesłanka działań na rzecz zwiększania owego udziału	264
3.3.2.3. Logiczne przesłanki działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	265
3.3.2.3.1. Podjęcie działań jako konsekwencja dążenia do zmiany niepożądanego stanu rzeczy	265
3.3.2.3.2. Dominacja mężczyzn jako stan naturalny?	266
3.4. Podsumowanie	267
3.4.1. Wnioski dotyczące przesłanek działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	268
3.4.2. Związek pomiędzy przesłankami działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych a podejściami państwa do kwestii równości kobiet i mężczyzn	270
3.4.3. Związek pomiędzy przesłankami działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych a przyczynami dotychczasowego niedoreprezentowania	271

ROZDZIAŁ 4

Strategie działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn	273
4.1. Wstęp	273
4.1.1. Rodzaje strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn	273
4.1.2. Przedmiot rozważań rozdziału czwartego	274
4.2. Strategia 1: równe traktowanie kobiet i mężczyzn w prawie	276
4.2.1. Kwestie terminologiczne	276
4.2.2. Definiowanie i istota	278
4.2.3. Geneza podejścia	278
4.2.3.1. Liberalizm jako intelektualne źródło strategii równego traktowania	279
4.2.3.2. Pierwsza fala feminizmu jako intelektualne źródło strategii równego traktowania	280
4.2.4. Mechanizmy stosowane w ramach strategii	282
4.2.5. Podmioty prowadzące działania w ramach strategii	283
4.2.6. Ocena skuteczności strategii	283
4.3. Strategia 2: ukierunkowane działania na rzecz równości płci	285
4.3.1. Kwestie terminologiczne	285
4.3.2. Definiowanie i istota	287
4.3.3. Geneza podejścia	290
4.3.3.1. Koncepcja państwa opiekuńczego jako intelektualne źródło strategii działań ukierunkowanych	290
4.3.3.2. Druga fala feminizmu jako intelektualne źródło strategii działań ukierunkowanych	292
4.3.4. Mechanizmy stosowane w ramach strategii	294
4.3.4.1. Kierunki działań	294

4.3.4.1.1. Związek między koncepcjami przyczyn różnic ról społecznych a kierunkami działań na rzecz zmiany istniejącego status quo	294
4.3.4.1.2. Kierunki działań w zależności od przyjętej koncepcji różnic płci	295
4.3.4.1.2.1. Podejście odwołujące się do biologicznej koncepcji płci kulturowej	295
4.3.4.1.2.2. Podejście odwołujące się do socjalizacyjnej koncepcji płci kulturowej	296
4.3.4.1.2.2.1. Przekształcanie ról płciowych	296
4.3.4.1.2.2.2. Zmiana rangi płci	298
4.3.4.1.2.3. Podejście odwołujące się do biologiczno-społecznej koncepcji płci kulturowej	298
4.3.4.2. Sposoby prowadzenia działań	299
4.3.5. Podmioty prowadzące działania w ramach strategii	303
4.3.6. Ocena skuteczności strategii	304
4.4. Strategia 3: gender mainstreaming	304
4.4.1. Kwestie terminologiczne	304
4.4.2. Definiowanie i istota	308
4.4.3. Geneza podejścia	312
4.4.3.1. Próby wprowadzania strategii na poziomie państw i organizacji międzynarodowych	312
4.4.3.2. Trzecia fala ruchu kobiecego jako intelektualne źródło strategii gender mainstreaming	316
4.4.3.2.1. Postfeminizm	316
4.4.3.2.2. Po-postfeminizm	317
4.4.3.2.3. Próba syntezy postfeminizmu i po-postfeminizmu i ich związki z powstaniem strategii gender mainstreaming	319
4.4.4. Mechanizmy stosowane w ramach strategii	320
4.4.4.1. Kierunki działań	320
4.4.4.2. Sposoby prowadzenia działań	322
4.4.5. Podmioty prowadzące działania w ramach strategii	325
4.4.6. Ocena skuteczności strategii	327
4.4.6.1. Trudności związane z realizacją strategii	327
4.4.6.2. Dlaczego gender mainstreaming jest istotny?	329
4.4.6.3. Warunki skuteczności strategii	331
4.5. Podsumowanie	333
4.5.1. Zestawienie trzech strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn	333
4.5.2. Kierunki ewolucji strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn	333
4.5.2.1. Przejście od równości de iure do równości de facto i od logiki szans do logiki rezultatów	336
4.5.2.2. Przejście od równości opartej na koncepcji płci biologicznej do równości opartej na koncepcji płci kulturowej	337
4.5.2.3. Przejście od koncepcji „równości w stosunku do” do koncepcji „równości pomiędzy”	338
4.5.2.4. Przejście od autotelicznego traktowania prawa do równości kobiet i mężczyzn do postrzegania owej równości jako aspektu rozwoju społecznego i procesów demokratyzacji	339

ROZDZIAŁ 5

Podmioty działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych

5.1. Wstęp	341
5.1.1. Klasyfikacji podmiotów działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	341
5.1.1.1. Kryterium pierwsze: podział na wewnętrzne i zewnętrzne podmioty działań	342
5.1.1.2. Kryterium drugie: podział na państwowe i ponadpaństwowe podmioty działań	342
5.1.1.3. Kryterium trzecie: podział podmiotów działań ze względu na dziedzinę aktywności	343
5.1.1.4. Ogólny schemat podziału podmiotów działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	343
5.1.2. Przedmiot rozważań rozdziału piątego	344
5.1.3. Trudności związane z analizą podmiotów działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	345
5.2. Podmioty działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych w ramach powiązanych z państwami Unii Europejskiej organizacji międzynarodowych (ONZ, RE, OBWE)	348
5.2.1. Podmioty tworzone w ramach struktur organizacyjnych ONZ	348
5.2.1.1. Komisja Statusu Kobiet	349
5.2.1.2. Dział Awansu Kobiet	350
5.2.1.3. Komisja Praw Człowieka	350
5.2.1.4. Podkomisja ds. Popierania i Ochrony Praw Człowieka	351
5.2.1.5. Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet	351
5.2.1.6. Pozostałe organy monitorujące traktaty ONZ w zakresie praw człowieka	352
5.2.1.7. Biuro Specjalnego Doradcy Sekretarza Generalnego ds. Zagadnień Płci i Awansu Kobiet	352
5.2.1.8. Fundusz Rozwoju Narodów Zjednoczonych na rzecz Kobiet	352
5.2.1.9. Międzynarodowy Instytut Badań i Szkoleń na rzecz Awansu Kobiet	353
5.2.1.10. Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju – Płeć w Programach Rozwoju	353
5.2.1.11. Biuro Wysokiego Komisarza ds. Praw Człowieka	353
5.2.1.12. Centrum Praw Człowieka	354
5.2.1.13. Punkt Koordynacyjny ds. Kobiet w ramach Centrum Praw Człowieka	354
5.2.1.14. Punkty centralne ds. kobiet	354
5.2.1.15. Międzyagencyjna Sieć ds. Kobiet i Równości Płci	355
5.2.1.16. Międzyagencyjny Oddział Specjalny ds. Kobiet, Pokoju i Bezpieczeństwa	355
5.2.1.17. Biuro ds. Równości Płci w ramach Międzynarodowej Organizacji Pracy	355
5.2.2. Podmioty tworzone w ramach struktur organizacyjnych RE	356
5.2.2.1. Podmioty tworzone na poziomie Komitetu Ministrów	356
5.2.2.1.1. Komitet Zarządzający ds. Praw Człowieka oraz Oddział ds. Równości Kobiet i Mężczyzn	356
5.2.2.1.2. Komitet Zarządzający ds. Równości Kobiet i Mężczyzn	357

5.2.2.1.3. Grupy robocze w ramach Komitetu Zarządzającego ds. Równości Kobiet i Mężczyzn	358
5.2.2.1.4. Konferencje Ministerialne ds. Równości Kobiet i Mężczyzn	358
5.2.2.1.5. Sekretariat Komitetu Zarządzającego ds. Równości Kobiet i Mężczyzn oraz Europejskiej Konferencji Ministerialnej ds. Równości Kobiet i Mężczyzn	359
5.2.2.1.6. Sprawozdawcy, grupy sprawozdawców i grupy robocze	359
5.2.2.2. Podmioty tworzone na poziomie Zgromadzenia Parlamentarnego	359
5.2.2.2.1. Komitet ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn	359
5.2.2.2.2. Inne komitety istniejące w ramach Zgromadzenia Parlamentarnego	360
5.2.2.3. Podmioty tworzone w ramach pozostałych struktur RE	361
5.2.2.3.1. Europejski Trybunał Praw Człowieka	361
5.2.2.3.2. Komisarz Praw Człowieka	362
5.2.3. Podmioty tworzone w ramach struktur organizacyjnych OBWE	362
5.2.3.1. Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka	363
5.2.3.2. Punkty centralne ds. płci	364
5.2.3.3. Nieformalna Grupa ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn	364
5.2.3.4. Doradca ds. Płci	364
5.3. Podmioty działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych w ramach Unii Europejskiej	365
5.3.1. Podmioty tworzone na poziomie Komisji Europejskiej	365
5.3.1.1. Komisarz ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równych Szans	365
5.3.1.2. Grupa Komisarzy ds. Równych Szans	366
5.3.1.3. Komitet Doradczy ds. Równych Szans	366
5.3.1.4. Międzyresortowa Grupa ds. Równości Płci	366
5.3.1.5. Komitet ds. Implementacji Programów Związanych ze Wspólnotową Strategią Działania na rzecz Równości Płci (2001–2005)	367
5.3.1.6. Jednostka ds. Kobiet i Rozwoju w ramach Dyrekcji Generalnej ds. Stosunków Zewnętrznych (DG IB)	367
5.3.1.7. Jednostka ds. Kobiet i Rozwoju w ramach Dyrekcji Generalnej ds. Rozwoju (DG VIII)	367
5.3.1.8. Jednostka ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn w ramach Dyrekcji Generalnej V Zatrudnienie i Sprawy Społeczne	367
5.3.1.9. Grupy eksperckie i sieci w ramach Dyrekcji Generalnej Zatrudnienie i Sprawy Społeczne (DG V)	368
5.3.1.10. Dział Informacji Kobiecej w ramach Dyrekcji Generalnej Informacja, Komunikacja Kultura i Media Audiowizualne (DG X)	368
5.3.2. Podmioty tworzone na poziomie Parlamentu Europejskiego	369
5.3.2.1. Komitet ds. Praw Kobiet i Równych Szans	369
5.3.2.2. Podkomitet Praw Człowieka w ramach Komitetu Spraw Zagranicznych	369
5.3.2.3. Grupa Wysokiego Szczebla ds. Równości Płci	369
5.3.2.4. Jednostka Praw Kobiet w ramach Dyrekcji Generalnej ds. Badań	370
5.3.2.5. Sieć Komitetów Parlamentarnych ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn	370
5.3.3. Podmioty tworzone w ramach pozostałych struktur UE	371
5.3.3.1. Komitet ds. Równych Szans Kobiet i Mężczyzn	371

5.3.3.2. Ombudsman	371
5.3.3.3. Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn	371
5.4. Podmioty działań na rzecz zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych w państwach członkowskich Unii Europejskiej	372
5.4.1. Austria	373
5.4.2. Belgia	374
5.4.3. Cypr	375
5.4.4. Czechy	376
5.4.5. Dania	377
5.4.6. Estonia	378
5.4.7. Finlandia	379
5.4.8. Francja	380
5.4.9. Grecja	381
5.4.10. Hiszpania	382
5.4.11. Holandia	383
5.4.12. Irlandia	384
5.4.13. Litwa	385
5.4.14. Luksemburg	386
5.4.15. Łotwa	386
5.4.16. Malta	387
5.4.17. Niemcy	388
5.4.18. Polska	389
5.4.19. Portugalia	390
5.4.20. Słowacja	390
5.4.21. Słowenia	391
5.4.22. Szwecja	392
5.4.23. Węgry	393
5.4.24. Wielka Brytania	395
5.4.25. Włochy	396
5.5. Podsumowanie	397
5.5.1. Wnioski dotyczące podmiotów działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych istniejących w organizacjach międzynarodowych (ONZ, RE i OBWE i UE)	397
5.5.2. Wnioski dotyczące podmiotów działań na rzecz zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych istniejących w państwach członkowskich UE	400
5.5.2.1. Wielość podmiotów działań	400
5.5.2.2. Różnorodność podmiotów działań	402
5.5.2.2.1. Wnioski dotyczące podmiotów działań w ramach władzy wykonawczej	402
5.5.2.2.1.1. Ministerstwa ds. kobiet lub równości szans	405
5.5.2.2.1.2. Jednostki tworzone w ramach innych ministerstw	406
5.5.2.2.1.3. Punkty centralne ds. kobiet w ramach poszczególnych struktur rządowych	407
5.5.2.2.1.4. Specjalne struktury międzyministerialne	408
5.5.2.2.2. Wnioski dotyczące podmiotów działań w ramach władzy ustawodawczej	408

5.5.2.2.2.1. Komisje/komitety parlamentarne	408
5.5.2.2.2.2. Kobiecte grupy parlamentarne	411
5.5.2.2.3. Wnioski dotyczące innych podmiotów działania	411
5.5.2.3. Zmienność podmiotów działań i niestabilność struktur instytucjonalnych	412
5.5.2.3.1. Dynamika przekształceń	412
5.5.2.3.2. Kierunki przekształceń	413

ROZDZIAŁ 6

Pośrednie mechanizmy zwiększania partycypacji kobiet w strukturach

politycznych	416
6.1. Wstęp	416
6.1.1. Istota pośrednich mechanizmów zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	416
6.1.2. Przedmiot rozważań rozdziału szóstego	417
6.1.3. Trudności związane z analizowaniem pośrednich mechanizmów zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	420
6.2. Realizacja strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn w pracach powiązanych z państwami Unii Europejskiej organizacji międzynarodowych (ONZ, RE, OBWE)	422
6.2.1. Realizacja strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn w pracach ONZ	422
6.2.1.1. Geneza wprowadzania poszczególnych strategii	422
6.2.1.2. Główne sposoby działań	423
6.2.1.2.1. Instrumenty prawne	424
6.2.1.2.1.1. Ogólna charakterystyka instrumentów prawnych w zakresie równości kobiet i mężczyzn	424
6.2.1.2.1.2. Działania wynikające z Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet	426
6.2.1.2.2. Programy działań	428
6.2.1.2.2.1. Ogólna charakterystyka programów działań	428
6.2.1.2.2.2. Działania w oparciu o pekińską Platformę działania	429
6.2.1.2.2.3. Programy działań po 1995 roku	430
6.2.1.2.2.3.1. „Pekin+5”	435
6.2.1.2.2.3.2. Milenijne Cele Rozwoju	438
6.2.1.2.2.3.1. „Pekin+100”	439
6.2.1.3. Główne kierunki działań	439
6.2.2. Realizacja strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn w pracach RE	441
6.2.2.1. Geneza wprowadzania poszczególnych strategii	441
6.2.2.2. Główne sposoby działań	442
6.2.2.2.1. Instrumenty prawne	442
6.2.2.2.2. Programy działania	445
6.2.2.2.2.1. Ogólna charakterystyka programów działań	445
6.2.2.2.2.2. Program działania Równość płci: punkt centralny w zmieniających się społeczeństwach	446
6.2.2.3. Główne kierunki działań	448

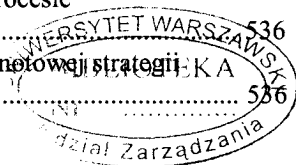
6.2.3. Realizacja strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn w pracach OBWE	450
6.2.3.1. Geneza wprowadzania poszczególnych strategii	451
6.2.3.2. Główne sposoby działań	451
6.2.3.2.1. Instrumenty prawne	451
6.2.3.2.2. Plany działania na rzecz promowania równości płci	453
6.2.3.2.2.1. Plan działania w zakresie płci kulturowej	454
6.2.3.2.2.2. Plan działania na rzecz promowania równości płci	455
6.2.3.3. Główne kierunki działań	456
6.3. Realizacja strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn w pracach Unii Europejskiej	458
6.3.1. Geneza wprowadzania poszczególnych strategii	458
6.3.2. Główne sposoby działań	460
6.3.2.1. Instrumenty prawne	460
6.3.2.1.1. Ogólna charakterystyka instrumentów prawnych w zakresie równości kobiet i mężczyzn	460
6.3.2.1.2. Dyrektywy unijne w zakresie równych szans kobiet i mężczyzn	462
6.3.2.2. Programy działania	464
6.3.2.2.1. Europejska Agenda Społeczna	464
6.3.2.2.2. Wspólnotowa strategia ramowa na rzecz równości płci	466
6.3.2.2.3. Wspólnotowe programy działania na rzecz równych szans dla kobiet i mężczyzn	467
6.3.2.2.3.1. Pierwszy program działania	468
6.3.2.2.3.2. Drugi program działania	469
6.3.2.2.3.3. Trzeci program działania	469
6.3.2.2.3.4. Czwarty program działania	470
6.3.2.2.3.5. Piąty program działania	471
6.3.2.2.4. Kwestie kobiece w innych programach działań	471
6.3.2.2.5. Specjalne programy dotyczące włączania perspektywy płci kulturowej do prowadzonych działań	473
6.3.2.2.6. Działania w zakresie opracowywania wskaźników	473
6.3.3. Główne kierunki działań	474
6.4. Realizacja strategii działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn w poszczególnych państwach Unii Europejskiej	476
6.4.1. Geneza wprowadzania poszczególnych strategii	476
6.4.2. Główne sposoby działań	477
6.4.2.1. Instrumenty prawne	477
6.4.2.2. Programy działania	482
6.4.2.2.1. Krajowe programy działania	482
6.4.2.2.2. Realizacja strategii gender mainstreaming	485
6.4.3. Główne kierunki działań	488
6.4.3.1. Najbardziej popularne obszary działań	490
6.4.3.2. Najmniej popularne obszary działań	490
6.4.3.3. „Nowi” i „starzy” członkowie UE – podobieństwa i różnice	491
6.5. Podsumowanie	493
6.5.1. Zestawienie głównych kierunków działań	494

6.5.1.1. Kwestia identyfikacji głównych obszarów działań	496
6.5.1.2. Kwestia koncentracji obszarów działań	497
6.5.1.3. Podobieństwa i różnice pomiędzy analizowanymi strukturami	499
6.5.1.3.1. Kwestia przemocy wobec kobiet	500
6.5.1.3.2. Kwestia mechanizmów instytucjonalnych na rzecz awansu kobiet	500
6.5.1.3.3. Kwestia edukacji kobiet	501
6.5.1.3.4. Kwestia działań na rzecz udziału kobiet w procesach decyzyjnych	502
6.5.1.3.5. Statystyczna analiza podobieństw i różnic kierunków działań podejmowanych przez analizowane struktury	502
6.5.2. Kwestia skuteczności prowadzonych działań	505
6.5.2.1. Próba stworzenia rankingu analizowanych struktur	506
6.5.2.1.1. Ranking organizacji międzynarodowych	507
6.5.2.1.2. Ranking państw Unii Europejskiej	509
6.5.2.2. Próba oceny stopnia wywiązywania się ze zobowiązań w oparciu o tak zwane raporty alternatywne	510
6.5.2.2.1. Przykład raportu European Women's Lobby	511
6.5.2.2.2. Przykład raportu Women's Environment and Development Organization	513
6.5.3. Przyszłość pośrednich mechanizmów zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	513

ROZDZIAŁ 7

Bezpośrednie mechanizmy zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych

7.1. Wstęp	519
7.1.1. Istota bezpośrednich mechanizmów zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	519
7.1.2. Przedmiot rozważań rozdziału siódmego	520
7.1.3. Trudności związane z analizowaniem bezpośrednich mechanizmów zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	521
7.2. Dotychczasowe próby wyróżnienia katalogu bezpośrednich mechanizmów zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	522
7.2.1. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z dokumentów organizacji międzynarodowych	522
7.2.1.1. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z głównych dokumentów ONZ	523
7.2.1.1.1. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z Konwencji w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet	523
7.2.1.1.2. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z Platformy działania	523
7.2.1.2. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z głównych dokumentów RE	528
7.2.1.3. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z głównych dokumentów OBWE ..	532
7.2.1.4. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z głównych dokumentów UE	536
7.2.1.4.1. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z rekomendacji w sprawie zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn w procesie podejmowania decyzji	536
7.2.1.4.2. Bezpośrednie mechanizmy wynikające ze Wspólnotowej strategii ramowej na rzecz równości płci	536

A-26051

7.2.1.4.3. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z rezolucji Parlamentu Europejskiego dotyczącej zapewnienia zrównoważonej reprezentacji w wyborach z 2004 roku	541
7.2.2. Bezpośrednie mechanizmy wynikające z opracowań naukowych	541
7.2.2.1. Bezpośrednie mechanizmy w ujęciu Richarda E. Matlanda	541
7.2.2.2. Bezpośrednie mechanizmy w ujęciu Joni Lovenduski i Azza Karam	542
7.2.2.3. Bezpośrednie mechanizmy w ujęciu Pippy Norris	543
7.2.2.4. Bezpośrednie mechanizmy w ujęciu Alison E. Woodward	545
7.2.2.5. Bezpośrednie mechanizmy w ujęciu June Zeitlin i Doris Mpoumou	545
7.2.2.6. Bezpośrednie mechanizmy w ujęciu raportu Women's Environment & Development Organization	546
7.2.2.7. Bezpośrednie mechanizmy w ujęciu raportu Inter-Parliamentary Union	547
7.3. Charakterystyka mechanizmów bezpośrednich i ich stosowanie na przykładzie państw Unii Europejskiej w oparciu o zintegrowany model wyjaśniania	548
7.3.1. Bezpośrednie wewnętrzne mechanizmy zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	549
7.3.1.1. Mechanizmy bezpośrednio ukierunkowane na poziom aspiracji politycznych kobiet	550
7.3.1.1.1. Akcje uświadamiające i propagujące działalność polityczną.....	550
7.3.1.1.1.1. Uświadamianie kobietom konieczności angażowania się w życie polityczne	551
7.3.1.1.1.2. Propagowanie pozytywnych wzorów udziału kobiet w strukturach politycznych i kształtowanie wizerunku kobiety polityka	551
7.3.1.1.2. Zachęcanie kobiet poprzez poprawę warunków pracy – działania w stosunku do kobiet piastujących już funkcje w strukturach	552
7.3.1.1.2.1. Wsparcie w zakresie godzenia działalności politycznej oraz obowiązków domowych i rodzinnych	552
7.3.1.1.2.2. Wsparcie w zakresie godzenia działalności politycznej i obowiązków zawodowych	553
7.3.1.1.2.3. Działanie na rzecz łagodzenia napięć pomiędzy kobietami i mężczyznami w polityce	554
7.3.1.2. Mechanizmy bezpośrednio ukierunkowane na zwiększania potencjału kobiet	554
7.3.1.2.1. Działania na rzecz zdobywania wiedzy i doświadczenia	554
7.3.1.2.1.1. Działania na rzecz zdobywania wiedzy	554
7.3.1.2.1.2. Działania na rzecz zdobywania doświadczenia	555
7.3.1.2.2. Działania wspierające	556
7.3.1.2.2.1. Wspieranie działalności politycznej kobiet	556
7.3.1.2.2.2. Tworzenie i wspieranie lobby kobiecego w polityce	556
7.3.2. Bezpośrednie zewnętrzne mechanizmy zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	558
7.3.2.1. Mechanizmy bezpośrednio w stosunku do osób odpowiedzialnych za selekcję kandydatów/wyбір członków struktur politycznych	559
7.3.2.1.1. Działania na rzecz pobudzania wrażliwości w zakresie zrównoważonego udziału	559
7.3.2.1.1.1. Kampanie na rzecz zwiększania świadomości	559

7.3.2.1.1.2. Działania na rzecz wprowadzenia perspektywy kobiecej do języka opisu rzeczywistości politycznej	561
7.3.2.1.1.2.1. Działania na rzecz odzwierciedlenia udziału kobiet w polityce w używanym języku	562
7.3.2.1.1.2.2. Działanie na rzecz zmiany wizerunku kobiet polityków w mediach	562
7.3.2.1.2. Działania zachęcające do promowania równości	563
7.3.2.1.2.1. Wymogi prawne do respektowania równości i podejmowania działań na rzecz jej wprowadzania	563
7.3.2.1.2.2. Rozpowszechnianie i propagowanie dobrych praktyk	564
7.3.2.1.2.2.1. Dawanie przykładu przez organy władzy państwowej	564
7.3.2.1.2.2.2. Wspieranie przez organy władzy państwowej działań prowadzonych przez inne podmioty	564
7.3.2.1.2.2.3. Tworzenie banków dobrych praktyk i wymiana informacji	565
7.3.2.1.2.3. Mechanizmy zachęcania partii politycznych do działań na rzecz równości	565
7.3.2.1.2.3.1. Zachęty finansowe	565
7.3.2.1.2.3.2. Kary finansowe	566
7.3.2.1.2.4. Mechanizmy zachęcania wyborców do głosowania na kobiety	566
7.3.2.2. Mechanizmy bezpośrednie w stosunku do procedur stosowanych w procesie selekcji kandydatów/wyboru członków	567
7.3.2.2.1. Wybór systemu wyborczego jako bezpośredni mechanizm zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	567
7.3.2.2.1.1. Który system wyborczy jest korzystniejszy dla kobiet?	568
7.3.2.2.1.2. Dlaczego system proporcjonalny jest lepszy niż większościowy?	571
7.3.2.2.1.2.1. Ogólne różnice pomiędzy systemem proporcjonalnym i większościowym	572
7.3.2.2.1.2.2. Wpływ różnic pomiędzy systemami na sytuację kobiet	573
7.3.2.2.1.3. Maksymalizacja oddziaływania systemu proporcjonalnego	576
7.3.2.2.1.3.1. Zwiększanie wartości okręgu i wartości partii	577
7.3.2.2.1.3.2. Wybór pomiędzy listami otwartymi lub zamkniętymi	580
7.3.2.2.1.3.3. Zmiana kształtu/charakteru okręgów wyborczych	582
7.3.2.2.1.4. Przejście na system proporcjonalny jako mechanizm zwiększania odsetka kobiet wśród wybranych	583
7.3.2.2.2. Stosowanie kwot jako bezpośredni mechanizm zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	586
7.3.2.2.2.1. Istota kwot	586
7.3.2.2.2.2. Rodzaje kwot	589
7.3.2.2.3. Geneza stosowania kwot	595
7.3.2.2.4. Stosowanie kwot na przykładzie państw Unii Europejskiej	596
7.3.2.2.4.1. Stosowanie kwot w obrębie osób wybranych	598
7.3.2.2.4.1.1. Miejsca zarezerwowane w przypadku organów pochodzących z wyborów powszechnych	598
7.3.2.2.4.1.2. Kwoty w organach z mianowania	600
7.3.2.2.4.1.3. Kwoty w postaci wymogów obligatoryjnych	601
7.3.2.2.4.1.4. Kwoty jako punkt odniesienia	603

7.3.2.2.2.4.2. Stosowanie kwot w obrębie kandydatów	604
7.3.2.2.2.4.2.1. Kwoty jako konsekwencja wymogów prawnych	604
7.3.2.2.2.4.2.1.1. Belgia	604
7.3.2.2.2.4.2.1.2. Francja	605
7.3.2.2.2.4.2.1.3. Grecja	606
7.3.2.2.2.4.2.1.4. Słowenia	607
7.3.2.2.2.4.2.1.5. Wielka Brytania	607
7.3.2.2.2.4.2.1.6. Nieudane próby wprowadzania kwot w państwach Unii Europejskiej	608
7.3.2.2.2.4.2. Dobrowolne kwoty stosowane przez partie polityczne	609
7.3.2.2.2.5. Ocena kwot jako mechanizmu zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	612
7.3.2.2.2.5.1. Kwestia skuteczności oddziaływania kwot	612
7.3.2.2.2.5.1. Kwestia skuteczności kwot w obrębie osób wybranych	613
7.3.2.2.2.5.1.2. Kwestia skuteczności kwot w obrębie osób kandydujących ...	613
7.3.2.2.2.5.1.2.1. Badanie skuteczności za pomocą porównywania partii stosujących i tych, które nie stosują kwot	614
7.3.2.2.2.5.1.2.2. Badanie skuteczności za pomocą porównania sytuacji przed i po wprowadzeniu kwot	614
7.3.2.2.2.5.1.2.3. Badanie skuteczności w oparciu o porównanie odsetka kobiet wśród kandydatów i osób wybranych	616
7.3.2.2.2.5.1.2.4. Wnioski dotyczące skuteczności kwot	618
7.3.2.2.2.5.2. Inne zalety stosowania kwot	618
7.3.2.2.2.5.3. Krytyka kwot jako mechanizmu zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	619
7.3.2.2.2.5.4. Czynniki sprzyjające wprowadzaniu kwot	625
7.3.2.2.3. Zmiana rozmieszczenie kandydatek na listach jako bezpośredni mechanizm zwiększania udziału kobiet w strukturach politycznych	626
7.3.2.2.3.1. Mechanizmy oddziaływania na rozmieszczenie kandydatek	627
7.3.2.2.3.2. Ocena skuteczności oddziaływania na odsetek kobiet wśród osób wybranych za pomocą rozmieszczenia kandydatek	629
7.3.2.2.3.2.1. Wpływ miejsca kandydatek na liście na szanse wyboru	629
7.3.2.2.3.2.2. Wpływ miejsca kandydatek na liście na odsetek kobiet wśród osób wybranych	631
7.3.2.2.3.3. Krytyka oddziaływania na odsetek kobiet wśród osób wybranych za pomocą rozmieszczenia kandydatek	635
7.3.2.2.4. Wprowadzanie centralistycznego i biurokratycznego modelu selekcji kandydatów	636
7.3.2.2.5. Działania na rzecz ograniczania wyłaniania kandydatów spośród osób piastujących już funkcje w strukturach politycznych	637
7.3.2.2.6. Mechanizmy na rzecz poszukiwania kandydatek	637
7.3.2.2.7. Stosowanie procedur neutralnych ze względu na płeć	639
7.4. Podsumowanie	639
7.4.1. Stopień zainteresowania bezpośrednimi mechanizmami zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	639

7.4.2. Kwestia skuteczności prowadzonych działań	644
7.4.3. Wymogi prawne, czy działania dobrowolne?	649

ROZDZIAŁ 8

Zakończenie	652
8.1. Czy partycypacja kobiet w strukturach politycznych będzie w przyszłości wzrastała?	653
8.1.1. Przypadek państw o dotychczasowej wysokiej partycypacji kobiet w strukturach politycznych	653
8.1.1.1. Czy zwiększanie partycypacji kobiet jest procesem jednostajnym?	654
8.1.1.1.1. Rob Salmond: model krzywej „S”	654
8.1.1.1.2. Wnioski z analizy wielkości reprezentacji kobiet w parlamentach w latach 1945–2005	656
8.1.1.2. Ile lat trwa osiąganie zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn?	666
8.1.1.1.1. Drude Dahlerup i Lenita Freidenvall: ścieżka szybka i przyrostowa	666
8.1.1.2.1. Wnioski z analizy wielkości reprezentacji kobiet w parlamentach w latach 1945–2005	666
8.1.1.1.1.1. Dotychczasowe tempo wzrostu odsetka kobiet na przestrzeni lat	667
8.1.1.1.1.2. Przewidywane przyszłe tempo przyrostu odsetka kobiet	669
8.1.2. Przypadek państw Unii Europejskiej o dotychczasowej niskiej partycypacji kobiet w strukturach politycznych	672
8.1.2.1. Prognoza zmiany odsetka kobiet w oparciu o dotychczasowe linie trendu	672
8.1.1.2. Prognoza zmiany odsetka kobiet w sytuacji przejęcia modeli wzrostu państw o dotychczasowym wysokim odsetku kobiet	681
8.2. Czy osiąganie równości płci jest procesem jednoznacznie pozytywnym?	683
8.1.3. Paradoxy równouprawnienia płci	684
8.1.4. Spadek liczby urodzeń i przekształcenia modelu rodziny	686
8.1.5. Negatywne skutki stosowania mechanizmów zwiększania partycypacji kobiet w strukturach politycznych	687
Wykaz przywoływanych źródeł	690
Spis tabel	743
Spis schematów i wykresów	749